

RIJEČ UREDNICE

Sedmi broj našeg časopisa objavljujemo u godini koju će mnogi htjeti što prije zaboraviti. Godinu 2020. obilježila je pandemija bolesti COVID-19 sa svim njezinim strašnim posljedicama, ali i, s druge strane, udruženi napori znanstvenika kako bi se što prije iznašli načini kojima će se ona pobijediti, kao i nesebičnost i požrtvovnost medicinskog osoblja koje skrbi o oboljelima. Upravo zbog njih, ali i svih ostalih stanovnika našeg planeta koji su u ovoj krizi pokazali što znači ljudskost, 2020. godina posvjedočila je i da u najcrnijoj tami uvijek postoji i čvrsto svjetlo nade.

Nažalost, ove smo godine izgubili i nekoliko naših kolega. U proljeće je preminuo naš nekadašnji dugogodišnji član Uredničkog odbora, redoviti profesor u miru, prof. dr. sc. Slobodan Čače (1946. – 2020.), izuzetan čovjek, briljantan znanstvenik i predan nastavnik. Neposredno pred zaključenje ovog broja časopisa saznali samo da nas je napustio još jedan dugogodišnji nastavnik našeg odjela, izvanredni profesor u miru, prof. dr. sc. Ivo Rendić-Miočević (1935. – 2020.), dugogodišnji profesor metodike nastave povijesti. Tužna srca opraštamo se od njih.

U neuobičajenim okolnostima koje je nametnula pandemija, kad su znanstvene i akademske ustanove znale biti zatvorene ili ograničenoga pristupa, napisati znanstveno djelo znalo je predstavljati poseban izazov, naročito u istraživačkoj fazi. Stoga nam je osobito zadovoljstvo što je i ovaj broj opsegom i brojem priloga podjednako velik kao i prethodni brojevi.

U ovom broju predstavljamo sedam znanstvenih radova i jedan prikaz knjige, uz dva prisjećanja na preminule članove naše akademske zajednice: prof. Slobodana Čaču i Matu Radovića, našeg nekadašnjeg studenta. Teme koje se obrađuju u objavljenim znanstvenim radovima obuhvaćaju presjek različitih povijesnih razdoblja i područja, od prapovijesti do 18. stoljeća i od arheologije do rezultata arhivskih istraživanja.

EDITOR'S NOTE

This seventh issue of our journal is being published in a year many will want to forget as soon as possible. On the one hand, the year 2020 was marked by the COVID-19 pandemic with its devastating consequences; on the other, it saw the joint efforts of scientists looking for a way to contain it and the selfless dedication of the medical staff taking care of the infected. Together with so many others on our planet who manifested their human qualities in 2020, they have shown that there is always a light of hope even in the deepest darkness.

Sadly, we also lost a few colleagues this year. Retired full professor Slobodan Čače (1946 – 2020), a former longtime member of the journal's editorial board and an extraordinary person, brilliant scientist and dedicated teacher, left us last spring. Just before going to press, we received the news that retired associate professor Ivo Rendić-Miočević (1935 – 2020), a longtime professor of History Teaching Methods at our department, also left us. Our hearts are filled with sadness as we mourn their loss.

In trying circumstances such as current pandemic, when scientific and academic institutions often shut their doors to all or to but a few, writing a scholarly paper was a true challenge, particularly when it came to its research segment. For this reason, we are very pleased that this issue is not lagging behind the previous ones in terms of its scope and the number of papers published in it.

This issue includes seven scientific papers, one book review and two *in memoriam* texts commemorating Professor Slobodan Čače and our former student Mate Radović, the members of our academic community who passed away this year. The subjects the papers are dealing with cover various historical periods, from prehistory to the 18th century, and various topics, from archaeology to the results of archival research.

The first paper analyzes the results of the archaeological trial excavations at Glavice site near Stara

Prvi je rad posvećen proučavanju rezultata probnog arheološkog istraživanja na nalazištu Glavice kod Stare Poveljane na južnom dijelu otoka Paga, i to prije svega analizi prapovijesnih keramičkih ulomaka te naravi nalazišta. Autorice su pokazale da je nalazište vrlo specifično te da prvi put dokazuje postojanje nizinskog naselja na otoku (ali i i na širem prostoru) u vrijeme željeznog doba. Naselje je bilo u upotrebi, doduše s podužim prekidima, i u nekim kasnijim periodima, ali, čini se, i u nekim starijim razdobljima (neolit, eneolit, brončano doba).

I sljedeći rad počiva na analizi keramičkog materijala, ali ovoga puta iz rimskog perioda. U radu su predstavljena tri nalaza posuda koje su nosile imena mjesta, jedna Salone, a druga Raba, dok se trećoj – koja je dosad bila posve nepoznata stručnoj i znanstvenoj javnosti – ime mjesta ne može sa sigurnošću identificirati. Temeljitom analizom građe i komparativnog materijala, autorica stiže do zaključka da su to antički suveniri, i to ne samo posude nego možda i njihov sadržaj.

Slijedi rad posvećen minucioznoj analizi memorijskog teksta o najstarijoj povijesti crkve Sv. Marije *de Platea* u Trogiru. Tekst je sačuvan u dvije verzije, a autor nakon podrobne analize njihovih sadržaja zaključuje da nije ranosrednjovjekovni, već da je kasnija, tendenciozna kreacija trogirске komunalne elite 15.-16. stoljeća kojom se stvara iluzija o kontinuiranom komunalnom patronatu nad crkvom. Sudeći prema rezultatima arheoloških istraživanja i komparativnoj analizi drugih crkava sličnog tlorisa (šesterolisne rotonde), autor dokazuje da crkva nije nastala na temeljima starije, starokršćanske, kako se ranije pretpostavljalo, već da je nastala tek početkom 9. stoljeća.

Borbe za prijestolje i dinastijske intrige predmet su rasprave o usponu Karla Roberta na prijestolje Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva. Autor dokazuje da su napori poduzimani s ciljem njegova postavljanja na to prijestolje imali skriveni cilj, a to je njegovo uklanjanje iz Napulja, odnosno iz borbe za nasljeđe na tamošnju krunu, čime autor iznosi drukčiji pogled na ta zbivanja nego što ga je imala dosadašnja historiografija.

Arhivski su dokumenti u središtu interesa i posljednjih triju radova ovog broja. Prvi od njih analizira prijepise popisa župa i naselja Šibenske biskupije koji je izvorno bio sastavljen sredinom 15. stoljeća, ali čiji izvornik nije sačuvan. Autor analizira

Poveljana on the southern part of the island of Pag – primarily the prehistorical pottery fragments and the character of the site itself. The authors demonstrate the very specific nature of the site and present evidence of a lowland Iron Age settlement – the first such settlement from that period ever to be found on the island (and in the surrounding region). The settlement was also in use – albeit with long discontinuities – in some later periods and, it seems, in some earlier periods, too (Neolithic, Eneolithic, Bronze Age).

The next paper also tackles pottery, but this time from the Roman period. It presents three finds of vessels carrying place names – one of Salone, one of Rab and one – hitherto unknown to scholars and professionals – of a place not positively identified at the moment. Using a detailed analysis of the pottery material and its analogies, the author concludes that these were ancient souvenirs – not just the vessels, but also, perhaps, their contents.

Then follows a meticulous analysis of a memorial text about the earliest history of the Church of St. Mary *de Platea* in Trogir. Two versions of the text have been preserved. Based on a detailed analysis of their contents, the author concludes that the text is not of early medieval origin, but rather a later, biased doing of Trogir's communal elite of the 15th and the 16th centuries, intended to create an illusion about the continuity of the communal patronage over the church. Judging by the results of archaeological excavations and by comparative analyses of other churches with a similar ground plan (hexaconch rotund), the author argues that the church was not built on the site of an older Early Christian church as had been believed, but rather in the early 9th century.

The paper on Charles Robert's ascension to the throne of the Kingdom of Hungary-Croatia tackles with the struggle for the throne and dynastic intrigues. By trying to prove that there was a hidden agenda behind the efforts to place him on the throne – his removal from Naples and elimination from the struggle for the Neapolitan crown – the author challenges the hitherto established historiographical views on these events.

The final three papers in this issue are focused on archival documents. The first one analyzes the transcriptions of the lists of parishes and settlements of Šibenik Diocese, originally made in the mid-15th

dataciju i nastanak tih prijepisa, od kojih najstariji potječe iz 16., a najmlađi iz 18. stoljeća. Drugi rad analizira prisutnost Sinjana i Cetinjana u mletačkim prekomorskim kopnenim vojnim jedinicama iz 18. st. na temelju dokumenata iz mletačkog arhiva (Archivio di Stato di Venezia). Autorica pregledno iznosi demografske podatke o vojnicima koje vojna evidencija određuje kao Sinjane i Cetinjane te analizira njihov udio i djelovanje u mletačkoj vojsci. Posljednji znanstveni članak u ovom broju posvećen je zadarskoj bratovštini kožara i bratovštini sv. Antuna opata. Autor na temelju dokumenata iz zadarskog Državnog arhiva te izvješća apostolskih vizitacija iz 16. i 17. st. dokazuje da su dvije bratovštine isprva imale svoja sjedišta u dvjema različitim crkvama (bratovština sv. Antuna opata u crkvi sv. Krševana, a bratovština kožara u crkvi Sv. Spasa), a da su obje od prve polovine 17. stoljeća imale sjedište u crkvi Sv. Spasa koja će nakon obnove 1623. g., a zacijelo (i) kao posljedica toga što se bratovštini sv. Antuna opata davala nešto veća prednost u odnosu na bratovštinu kožara, promijeniti svoje ime u crkva sv. Antuna opata.

Svezak zaključuju jedan prikaz knjige i dva prisjećanja na preminule kolege.

Nadamo se da će sljedeća godina u svakom pogledu biti mnogo bolja i uspješnija od ove; nadamo se ne samo novim i uzbudljivim radovima u novom, osmom svesku našeg časopisa, nego i što skorijem povratku u svakodnevicu bez pandemije.

Prof. dr. sc. Anamarija Kurilić
Glavna urednica znanstvenog časopisa
Miscellanea Hadriatica et Mediterranea

century (although the original has not been preserved). The earliest of the transcriptions goes back to the 16th century and the latest one to the 18th century. The author analyzes their dating and their origin. The second of these papers analyzes the presence of the soldiers from Sinj and Cetina Border in the Venetian overseas ground forces in the 18th century, based on the documents from the Venetian Archives (Archivio di Stato di Venezia). The author presents an overview of the demographics of the soldiers identified in the army records as natives of Sinj and Cetina Border, analyzing their share and activities in the Venetian Army. The final paper in this issue is dedicated to the Confraternity of Leather-Workers and Confraternity of St. Anthony the Abbot in Zadar. Using documents from the Zadar State Archives and the apostolic visitors' reports from the 16th and the 17th centuries, the author argues that the two confraternities originally had their seats in two different churches (Confraternity of St. Anthony the Abbot in St. Chrysogonus' Church and Confraternity of Leather-Workers in Church of the Holy Savior) and that, in the first half of the 17th century, they started sharing the Church of the Holy Savior which, after the reconstruction in 1623 and (also) probably due to the fact that Confraternity of St. Anthony the Abbot had had a somewhat more favorable treatment than the leather-workers' confraternity, would be renamed Church of St. Anthony the Abbot.

And finally, we have a book review and two texts commemorating our deceased colleagues.

We are hopeful that the year to come will in every way be much better and more successful than this one; we wish not only for new and exciting papers in the following eighth volume of our journal, but also for returning to the pandemic-free life as soon as possible.

Prof. Anamarija Kurilić, PhD
Editor-in-Chief of the scholarly journal
Miscellanea Hadriatica et Mediterranea

